

DE REFORMATIE

WEEKBLAD TOT ONTWIKKELING VAN
HET GEREFORMEERDE LEVEN

DIE UWE JEUGD VERNIEUWT ALS EENS ARENDS PSALM 103:7

Onder redactie van Prof. Dr F. J. J. Buijendijk, Dr K. Dijk, Prof. Dr V. Hepp, Drs C. Tazelaar en Dr B. Wielenga

Medewerker(s): Dr H. A. van Andel, Solo; Drs J. van Andel, 's-Gravenhage; Dr R. E. van Arkel, Utrecht; N. Baas, Amsterdam; Dr Henry Boets, Grand Rapids; Dr Joh. C. Brönn, Amsterdam; Drs W. E. Engelkes, Harderwijk; Prof. Dr P. W. Grosbeide, Amsterdam; Prof. Dr T. Hoekstra, Kampen; Dr G. Keizer, Tiel; Dr B. A. Kuipers, Amsterdam; Dr J. G. Kunst, Arnhem; Dr G. R. Kuyper, Haarlem; Dr H. W. Laman, Assen; Dr C. Lindeboom, Amsterdam; Dr S. O. Los, 's-Gravenhage; Dr F. C. Megeler, Rotterdam; Dr J. C. de Moor, Utrecht; Dr J. C. Rullmann, Utrecht; Dr K. Schilder, Delft; Dr W. J. A. Schouten, Kampen; Dr J. Thijss, Meppel; Dr D. H. Th. Voilenhoven, 's-Gravenhage; Dr J. de Vries, Tilburg; Dr J. D. Wielenga, Hoofddorp; Mr J. A. de Wilde, 's-Gravenhage.

Adres der Redactie:

Prof. Dr V. HEPP, Van Breestraat 14, Amsterdam.

Drukkers-uitgevers:

OOSTERBAAN & LE COINTRE, Goes
Tel. No. 58 — Postrekening No. 36000.

Abonnement: f1.25 per drie maanden bij vooruitbetaling.

Voor 't Buitenland en Ned.-Indië f9.— per jaar.

Advertentie: 35 cent per regel.

INHOUD: De Gereformeerde Student en de Antirevolutionaire Politiek. I. — Uit de Schrift. De toegerichte lamp (Psalm 133:17). — Kerkelijk Leven: Dwaling is dwaling; Schadelijke voorlichting; Confessioneel winst; Geen voortgezette Synode; Wansinckelike titel. — Uit het Politieke en Sociale Leven: Geen republiek II. — Krimiek. — Wisselgasten. In de school der wijsbegeerte. — Kuyper-bibliografie. — Literatuur en Kunst: Jorgen Falk Runne II. — Perschoonw. — Boekbespreking. — Kerknieuws. — Advertentieën.

DE GEREFORMEERDE STUDENT EN DE ANTIREVOLUTIONAIRE POLITIEK.

I.

Een poosje geleden trad Mr S. de Vries uit den Haag in Amsterdam op met het onderwerp: „de Student en de Politiek“.

Ware het mij eenigszins mogelijk geweest, dan zou ik die lezing zeker hebben bijgewoond.

En wel verscheen er later een krantenverslag, maar dat muntte uit door korthed.

Als kwintessens van de rede werd daarin aangegeven: de noodzakelijkheid voor den Student om zich in de politiek in te werken.

Men kan zich voorstellen met welk een mengeling van humor en geestdrift deze rede moet zijn uitgesproken.

Wij meenen, dat het op het oogenblik evenzeer pas geeft om te schrijven over een ietwat beperkter onderwerp, maar dat daarmee toch ten minste verband houdt.

Richtte Mr de Vries zich tot den Student in het algemeen, wij hebben meer op het oog den Gereformeerden Student.

Voerde hij, naar ik meen, geen pleidooi voor eenige speciale politiek, ik wensch hier uiteraard verband te leggen tusschen den Gereformeerden Student en de Antirevolutionaire Politiek.

En ik doe dat, met het oog op vragen, welke in den laatsten tijd zijn gerezen en zelfs bedenkingen, welke geopperd zijn.

Er werd vaak een vergelijking gemaakt tusschen het heden en het verleden en dan kwam het heden er zeer ongunstig af.

En ook wij kunnen bij vergelijking tot geen andere konklusie komen.

Voor twintig, vijftig jaren, was er in de studentenwereld een uitslaand enthousiasme voor de antirevolutionaire politiek.

Tenminste aan de Vrije Universiteit.

Met Kampen ben ik in deze minder op de hoogte.

Toch mag ondersteld, dat ook daar de belangstelling niet gering was. Gaf Prof. Noordzij een groot deel van zijn tijd niet aan politiek? Vond hij geen steun bij Prof. Wielenga? Ook de andere hoogleraren hielden zich niet afzijdig. En hoewel de bemoeiing der hoogleraren op zichzelf nog geen afdoend bewijs levert voor de aktiviteit der studenten, zoo zou ik toch haast van de onderstelling durven uitgaan, dat de studenten niet werkeloos bleven.

In elk geval: in Amsterdam traden de studenten vooral bij de verkiezingen op met een élan, zooals dat alleen bij studenten gezocht kan worden.

Zij konden zich soms nauwelijks in bedwang houden.

Soms trok er weleens een de stoute schoenen aan om een verkiezingspeech met debat te houden en werd hij aangevallen o.m. door den secretaris der S. D. A. P., den heer Kuyfchhof, tegen wien hij zich manmoedig en met succes verweerde.

En vooral als 's avonds op de Pijpenmarkt de uitslag werd bekend gemaakt, vond men de studenten op het appél. Als er een kandidaat van rechts gekozen was, hieven ze een luid „Zij zullen het niet hebben“ aan, tot ergernis van de S. D. A. P.-ers. Aan dreigementen van dien kant stoorden ze zich niet. De S. D. A. P.-ers zongen hun „Internationale“. Daarbij bleef het. Tot handgemeenschap leidde het niet.

Dat waren mooie momenten in het studentenleven.

Met levendig verlangen werd er naar uitgezien. Vooral als werfagenten en polders van de lauwen telden ze mee onder de besten.

Ook theologen lazen „Ons Program“, „Ongehoof en Revolutie“, „Vrijmaking van den arbeid“ van Dr Sikkel en vele andere werken.

De Kamerverslagen werden door meer dan een als gespleet.

Stel daartegenover den huidige toestand.

Ik zal niet beweren, dat ik daarvan volledig op de hoogte ben.

Niet gaarne zou ik het heden te donker kleuren.

Maar hierover behoeft geen twijfel te bestaan: het is dat niet meer.

Het vroegere élan is er, de besten niet te na gesproken, over het geheel uit.

De politieke belangstelling is sterk gedaald.

Dit moet een oorzaak hebben.

En dan werpt de een een schuinschen blik naar de hoogleraren als zouden die zooal niet de voorname, dan toch de tweede of derde schuldigen zijn.

Een ander heeft een kwaad oog op de studenten, wier interesse van vitale belangen zou zijn afgeleid.

En hierna kunnen worden toegevoegd: oorzaken van meer algemeen aard.

Trachten wij door onderzoek de wondeplek te vinden.

HEPP.

UIT DE SCHRIFT.

De toegerichte lamp.

Ik heb voor mijnen gezalfde een lamp toegericht. Ps. 133:17.

In het schemerdonker heilige van den tabernakel stond de gouden lichter. De rustige bleek vlammen van zijn zeven lampen vervulden de geheimzinnige ruimte met een zacht en mild schijnsel, met een mystieke twikkeling, die naglom op het blinkend goud van den zevenarmigen kandelaar, van het reukofferklaar en de tafel der toonbrooden.

Deze lichter van het genadeverbond was symbool van het goddelijk licht, waarmee de Heere inscheen in de duisternis van Zijn volk, om bestendig te geven verlichtende kennis en Zijne bondelingen te maken tot kinderen des lichts.

Zinnebeeldig zag dat weer op Christus, die komen zou als het Licht der wereld, in Wien de Vader Zijn belofte van den ouden dag zou vervullen: Ik heb voor mijn Gezalfde een lamp toegericht.

Deze schoone belofte gold in de eerste plaats Koning David, den gezalfde des Heeren; maar zij is eerst volle werkelijkheid geworden in den Messias, Davids groeten Zoon, op Wiens hoofd de gloriekroon eeuwig zou bloeien.

Nu is een lamp in de Schrift menigmaal het teken van den voortduur en welstand van een geslacht of familie. De naam is dan het licht, dat branden blijft, ook al worden de afzonderlijke lerenslampen gedoofd. Denk maar aan Job 18: „Het licht der goddeloozen zal uitgebluscht worden en de vonk zijns vuurs zal niet glinsteren. Het licht zal verduisteren in zijn tent en zijne lamp zal over hem uitgebluscht worden“.

Sterft het geslacht, dan gaat de naam in duisternis onder en wordt vergeten.

Doch hier belooft de Heere, dat Hijzelf voor Davids geslacht de lamp zal toerichten, en verzorgen, haar in orde houden, van olie voorzien en brandende houden. Dat de naam van David niet uitgebluscht zal worden, maar dat er van dien naam nog in het verre nageslacht licht zal uitschijnen.

Hoe schoon is deze belofte vervuld in den Christus. Lees er Mattheus 1 maar op na, hoe de God aller genade met eigen hand de vaak onrustig flimmerende vlam van het Davidisch geslacht heeft beschermd, en telkens verschee olie gegoten heeft

in de oude lamp; totdat het Licht van den Christus opging in de stad Davids. Een Licht zoo groot, zoo schoon, gedaald van 's hemels troon.

Deze toegerichte Lamp blinkt niet met een mat schijnsel in de kleine ruimte van een aardsch heilgdom, maar zij staat als een Vuurbaak in de levensbranding.

Donker en koud is het op de bewogen zee des levens. Nachten dalen, hooge wafren komen. De stormwind loeit.

Geen kompas wijst uw arme ziel in haar nood naar de veilige reede der eenwigheid.

Menschen tooveren aan verre kinnen met fantastisch schijnsel; gelukssteden en schoone havens liggen daar als wenkende beloften. Maar wee den dwaazen mensch, die er den steven heenwendt. Het zijn bedriegelijke vuursprankels, die uitdooven; dwaallichten op een rots, die uw schip doen stranden op de klippen.

De fakkel der verlichting, het stralend schijnsel der schoonheid, het flimmerend licht van een eigenwilligen godsdienst, — wee u, zoo gij er heil van verwacht!

Alleen bij de haven der verlossing staat de vierbaak, de lamp door God toegericht, die schijnt over verre zeeën, en dreigende diepten vol doodelijk donker. Zoek toch, o zondaar, — zoo predikt het evangelie — dat licht, die eeuwige Godslamp, opdat ge behouden wordt.

Hoe rijk is de troost dezer belofte voor wie geleerd hebben bij het Licht dezer Lamp het helle-duister en het doodsdonker te ontvlieden. Steeds meer zullen zij bij dat heldere licht hun onreine zonden zien, en aanbidden de liefde Gods, die deze Lamp liet stralen op hun pad.

Bij dezen hemelschen lichter wordt de schat van het Woord hun rijker; zij vergaderen met verlichte oogen meerdere kennis aangaande elken weg en alle werk Gods.

Zelfs in den hemel zal deze toegerichte Lamp haar glans niet dooven.

Zijn er niet zeven vurige lampen voor den troon van God en van het Lam?

Daarom profeteert deze oude, rijke belofte ook van de eeuwige stad, die zon noch maan behoeft, want het Lam zelf is haar kaars, de lichtende lamp, door Gods liefde toegericht.

F. C. M.

KERKELIJK LEVEN.

Dwaling is dwaling.

Er bestaat geen reden voor het te verbergen, dat wij met leedwezen onderstaand schrijven van Dr Engelkes ontvangen hebben.

Er klinkt niet die toon van beslistheid in, die wij van hem als medewerker aan ons blad gewend zijn.

Tot goed verstand zij hier al dadelijk opgemerkt, dat Dr Engelkes voor zijn stuk geen plaats vraagt, omdat hij medewerker is.

Anders zou de redactie eerst hebben moeten overwegen, of het wel raadzaam mag geacht het op te nemen.

Maar hij zond het in als privaat persoon.

Gelijk ieder lezer het recht er toe heeft.

Dat hij door andere artikelen medewerkt, is hier iets bijkomstigs.

Waar ik er nu een tegenstander van ben om kritiek te onderdrukken, mis die in den goeden vorm geoefend wordt, achtte ik het het profijtelijkst aan zijn missieve ruimte te geven.

Met des te geruster hart doe ik het, wijl ik een sterke hoop voed, dat Dr Engelkes straks zal verklaren geheel met mij accoord te gaan.

Ziehier dan zijn schrijven:

Zeer geachte Redactie,
Mag ik een enkele opmerking maken naar aanleiding van het artikel „Onder valsche vlag“ in „De Reformatie“ van 30 Nov. j.l.?

Prof. Hepp spreekt in dat artikel zijn verwondering uit over het feit, dat Prof. Cramer zich

„Gereformeerd“ en een „Calvinist“ durfde te noemen. Hierop wensch ik nu niet in te gaan. Wel echter op het volgende. Dr Cramer heeft eens geschreven, gaat Prof. Hepp voort, „dat er geen zekerheid bestaat of er wel één van alle woorden, die door de Schrift aan Christus worden toegekend, door Christus werkelijk is uitgesproken.“ Dit licht Prof. Hepp dan aldus toe: „Geen zekerheid aldus omtrent het: Want aldus lief heeft God de wereld gehad dat Hij Zijn eeniggeboren Zoon gezonden heeft, opdat een iegelijk die in Hem geloofd niet verdere, maar het eeuwige leven hebbe.“ En verder: „Geen zekerheid omtrent het zalige: Het is volbracht!“

Nu meende ik, als oudlid van de N.C.S.V. en door lezing van zijn voornaamste geschriften, Dr Cramer's gedachten omtrent dit punt eenigermate te kennen en te begrijpen. Wat hier thans volgt, moet echter niet beschouwd worden als een betuiging van instemming met Dr Cramer's gedachten en inzichten op dit punt. Wat ik wilde zeggen, bedoelt uitsluitend een misverstand uit den weg te ruimen, wat, naar ik vrees de woorden van Prof. Hepp mogelijk zouden opwekken bij de lezers van zijn artikel, en tevens uiting te geven aan mijn leedwezen, dat dit artikel mij niet alle recht doet wedervaren aan Dr Cramer, omdat de lezers er verkeerde consequenties uit kunnen trekken.

Inderdaad heeft Dr Cramer indertijd gezegd, dat wij ons geloof in Jezus Christus niet moesten laten beruilen op uitspraken, die ons van hem worden medegedeeld, want dat ons geloof dan beruilde op een onvasten grond, daar niemand met absolute zekerheid kon zeggen, dat Jezus werkelijk zoo gesproken had gelijk van hem wordt verhaald. Dr Cramer denkt zich de zaak aldus: „Dezelfde uitspraken van Jezus worden ons in verschillende vormen medegedeeld, bijv. de instellingswoorden bij het avondmaal en het Onze Vader. Wat heeft Jezus nu eigenlijk gezegd? Dat weet niemand precies. En zoo is het natuurlijk met alle woorden. Absolute zekerheid daaromtrent hebben wij dus niet.“

Inderdaad geloofd Dr C., dat hij geen zekerheid heeft, dat Jezus gezegd heeft: „Alzo lief heeft God de wereld gehad“, enz. Hij geloofd zelfs, dat dit woorden van den evangelist zijn over Jezus, die in Joh. 3 in den eersten persoon begint te spreken en overgaat in den derden. — maar hij geloofd tevens, dat dit alles niets te maken heeft met de vraag, of God in Christus de wereld aldus lief heeft gehad. Veronderstel ik geloof niet,“ aldus is de gedachtegang van Dr C., „op allerlei gronden, dat Jezus gezegd heeft: het is volbracht! heeft hij het daarom voor mij niet volbracht? En wanneer ik geloof, dat hij alles voor mij volbracht heeft, geloof ik dat dan alleen op grond van dat woord, zoodat, als het niet in het Evangelie van Johannes stond, ik het niet geloofde?“

Nu is dit echter het misverstand, dat de woorden van Prof. Hepp zonder meer zouden kunnen opwekken bij zijn lezers. Men zou er uit kunnen afleiden, dat nu Dr C. het in twijfel trekt, of de woorden van Jezus precies zoo door hem in werkelijkheid gesproken zijn, als de evangelie-berichten ons overgeleverd hebben, wat hij meent te moeten betwijfelen op grond van den verschillende vorm, dien dezelfde woorden in verschillende Evangelien hebben. Dr C. ook de inhoud, de achtergrond, van deze woorden niet meer van betekenis acht voor het geloofleven?

Dit nu is in geen geval juist. Wij zijn spoedig geneigd het geloof in Christus gelijk te stellen met het geloof aan de historische berichten omtrent Christus. Omdat dit bij ons, Gereformeerden, meestal coincident is en het een het ander in zich sluit, kunnen wij ons moeilijk meer voorstellen, dat er Christenen zijn, bij wie dat niet het geval is.

Dr C. gebruikt in deze kwestie wel eens het beeld van een „transparent“. Grondslag van zijn geloof (aldus zegt hij het gaarne) is de persoon van Jezus Christus, die door het bijbelsche verhaal als door een transparent komt heenschijnen. De invloed, dien het Evangelie van Jezus Christus alle eeuwen door heeft geestd en nog steeds oent door de prediking van wat Jezus Christus gedaan heeft en wat God in Christus gedaan heeft, aan de wereld met Hem te verzoenen, de vrede, dien het Evangelie nog altijd blijft uitstralen in de harten van hen, die zich aan Jezus Christus overgeven, zoodat hij in den Bijbel wordt gepredikt, als de historische persoonlijkheid in Wien God mensch werd. — dat alles is voor hem het bewijs, dat de levende Christus zelf dat Evangelie gebruikt om in het menschenhart woning te maken door Zijn Heiligen Geest.

U, zeer geachte Relactie, beleeft dankend voor de gelegenheid mij geboden deze enkele opmerking hier naar voren te brengen, verblijft ik met de meeste hoogachting,

Uw dw.

W. E. ENGELKES.

Harderwijk, 7 Dec. 1923.

Laat mij er dus nog eens klem op mogen leggen: Dr Engelkes wil dit schrijven, volgens zijn eigen verklaring, niet beschouwd zien als een betuiging van instemming met Dr Cramer's gedachten en inzichten op dit punt.

Hoewel het goed is, dat Dr Engelkes er dit aan toevoegt, hielden wij er ons van te voren reeds van verzekerd.

Anders zou hij opgehouden hebben Gereformeerd te zijn.

Nog een tweede punt wil ik releveeren.

Dr E. richt ook hiertegen zijn klacht niet, dat ik het gevoelen van Prof. Cramer niet juist zou hebben weergegeven.

Dit zou trouwens kwadijk te bewijzen zijn.

Hij is alleen bang, dat onze lezers er verkeerde conclusies uit zullen trekken.

Daarvoor ben ik nu zoo bang niet.

Haast ben ik er bevreesd voor, dat zij de dwaling van Dr Cramer nog te licht zouden kunnen opnemen.

Dr Engelkes rechtvaardigt zijn optreden hierdoor, dat hij eenige persoonlijke aanraking met Prof. Cramer heeft gehad en zijn voornaamste geschriften heeft gelezen. Hij meent dan ook Prof. Cramer's gedachten op dit punt eenigermate te kennen en te begrijpen.

Ik zelf heb nooit het genoegen gehad Prof. Cramer te ontmoeten. Ik onderstel echter gaarne, dat ik hem als persoonlijkheid een sympathieke figuur zou vinden. Maar zijn geschriften zijn mij niet onbekend. In deze geloof ik ook Prof. Cramer's gedachten eenigszins te kennen en te begrijpen. Maar het draait bij deze kwestie niet om kennen en begrijpen.

Het is om de waarheid te doen.

Ik denk, dat ik mannen als Descartes of wij men voorbeelden uit den nieuweren tijd, neem dan voor mijn part Lenin, Trotzky en Poincaré, ook wel eenigszins begrijp, al ben ik er dankbaar voor nooit aan hun voeten te hebben gezeten.

Ik kan mij heel goed voorstellen, hoe zij tot hun theorieën gekomen zijn.

Doch wat zegt dat?

Minder dan niets.

Uit wetenschappelijk oogpunt moge dat waarde hebben, praktisch mag dat op mijn oordeel niet van invloed zijn.

Hun theorieën zijn verderfelijk en of ik mij nu al kan indenken, waarom ze die zoo gekonstrueerd hebben, dat verandert aan hun verderfelijk karakter niets.

Zoo staat het ook met Dr Cramer.

Zijn theorie over de Schrift gaat rechtdraads tegen de Schrift zelf in.

De Schrift vermeldt telkens: toen zeide Jezus. Maar Dr Cramer zegt: ik twijfel, of Jezus het gezegd heeft.

En of men nu al Dr Cramer in zijn gedachtegang kan volgen, doet er niets van af, dat zijn theorie Schrift en geloof ondermijnt.

Nog al te zeer gaat men er in onzen tijd van uit: tout comprendre c'est tout pardonner, d.i. zoodra ik iets begrijp vergeef ik het vanzelf.

Evenwel mag de christen dat nooit tot een stelregel kiezen.

Al begrijp ik, waarom vele Duitschers zelfmoord plegen, daarom mag ik het nooit goedpraten.

En goedpraten doet Dr E. ten opzichte van Prof. Cramer ook.

„Wij zijn“, zoo zegt hij, „spoedig geneigd het geloof in Christus gelijk te stellen met het geloof aan de historische berichten omtrent Christus. Omdat dit bij ons, Gereformeerden, meestal coincident is en het een het ander in zich sluit, kunnen wij ons moeilijk meer voorstellen, dat er christenen zijn, bij wie dat niet het geval is.“

De dwaling van Prof. Cramer wordt hier feitelijk voorgesteld als een andere opvatting, die sommige christenen er op na houden.

Nu zal ik niet spoedig iemand den christen-naam ontzeggen.

Ik kan niet uitmaken, hoever een christen in geloof en leven kan afwijken.

Dit leert mij de Schrift, dat, indien eenige geest loochent, dat Jezus Christus in het vleesch gekomen is, hij niet uit God is, maar dat hij de geest van den Antichrist is, die komen zal en alreede in de wereld is.

Dat is het kernpunt der beoordeeling.

Maar als een christen afwijkt van de „gezonde leer“ (dit is een Schriftterm!), dan dwaalt hij en houdt hij er niet maar een andere opvatting op na.

Laten wij toch den moed hebben om het kind bij zijn naam te noemen.

Dwaling is dwaling.

Verzachtig kan hier niet worden toegelaten.

En de dwaling van Prof. Cramer is een zeer gevaarlijke.

En dan die dikwijls gehoorde tirade, dat wij het geloof in Christus identificeren met het geloof aan de historische berichten omtrent Christus.

Indien Dr E. niet onder den persoonlijken invloed van Prof. Cramer ware gekomen, zou hij reeds lang ontdekt hebben, waar hier de fout school.

Hier wordt niet recht onderscheiden tusschen kennen en zijn.

Wat het zijn aangaat, ben ik als christen niet in den Bijbel ingelijfd, maar in den Wijnstok, rust ik met heel mijn persoon onmiddellijk in den levenden Christus.

Maar wat het kennen betreft, ik zou Christus niet als Christus en mijzelf niet als christen kennen, indien Christus dat niet openbaarde in Zijn onfeilbaar woord. De Schrift moet onfeilbaar zijn. Ik moet zekerheid hebben omtrent haar woorden. Anders kan ik het niet verder brengen dan tot twijfel. En wat een armoedig, ellendig leven zou dat niet zijn?

Van ethische zijde stelt men het anders voor. Zij willen Christus kennen uit hun subjekt. En insover aanvaarden zij de Schrift, als die met de inzichten van hun subjekt overeenkomt. Het

subjekt beslist, wat uit de Schrift kan aangemen en wat niet.

Doch als ik op mijn ik ben aangewezen, dan heb ik een uiterst bedrieglijken grond. Want niet alleen uit het natuurlijk, maar ook uit het hart van den wedergeborene komen nog voort doodslagen, vernijngingen, lasteringen.

De geloofige kan de onfeilbare Schrift niet missen om zoowel den historischen als den levenden Christus (tusschen beide bestaat geen tegenstelling).

Prof. Cramer noemt volgens Dr E. de Schrift weleens een transparent.

Ik hecht meer aan de Schriftuurlijke beelden van: een lamp voor mijn voet en een licht op mijn pad.

Tegen het beeld van den transparent heb ik echter geen overwegend bezwaar.

Mits het maar in dezen zin wordt uitgelegd, dat in dien transparent de Heilige Geest Zijn licht heeft ontstoken, zoodat, terwijl de heele omgeving in duisternis is gehuld, Christus daar lichtend voor ons staat, als het Lam, dat geslacht is vóór de grondlegging der wereld.

Zeker, wij zien nu door een spiegel.

Ons kennen is ten deele.

Wij kunnen Christus ook door de Schrift niet van aangezicht tot aangezicht zien.

Doch het beeld, dat de Schrift van Hem geeft, is getrouw en waarachtig.

Het kan nooit worden verduidelijkt, wel verduisterd door het subjekt.

Eerst wanneer Hij geopenbaard zal zijn, zullen we Hem kennen, gelijk wij ook gekend zijn.

Dr Cramer schreef voor enkele jaren een brochure „Hoe vertellen we aan onze kinderen de bijbelsche geschiedenis?“

Ik zal er hier een passage uit aanhalen, opdat ieder lezer oordeele, of zulk een man Gereformeerd of Calvinistisch mag heeten.

Ik geef het Dr E. ter overweging, opdat hij inzie, dat hij niet wel handelde met het voor Prof. Cramer op te nemen.

Prof. Cramer werkt de stelling uit, dat in de vertelling het Oude Testament christelijk getransponeerd moet worden en vervolgt dan:

Een voorbeeld, wanneer we van Eliza lezen, dat hij 'n troep kwajongens, die hem kaalkop scholden, vloekte, zoodat er twee beren kwamen, die de 42 kinderen (!) versloeden, dan kunnen we zoo'n verhaal moeilijk zoo vertellen, want anders zouden onze kleintjes 'n vreemd idee krijgen van zoo'n vloekenden Godsmen en — wat erger is — van God, die door zoo wreede straf dijn vloek vervulde. Als kind heb ik dat steeds een akelig verhaal gevonden trots alle goedpraterij over de „gestraffheid“ Gods. Zoo waren m'n bezwaren niet weg te nemen. Grote menschen denken dikwijls wanneer kinderen zwijgen, dat ze tegenover die kinderen dan 't veld hebben behouden. 't Mocht wat! Ze moesten die kinderen eens daarna onder elkaar hooren praten, als ze alleen zijn! Mijn zusje zei me rondt, dat ze 't „gemeen“ van God vond. Doe daar nu eens iets tegen, wijze mensch, met uw goedpraterij! Dat komt ervan, wanneer ge ouderwetse voorstellingen van 3000 jaar geleden wilt inpoten in 't bewustzijn uwer kinderen. Bestraf dat kind nu maar, zeg nu maar, dat 't heel ondeugend is, zoo te denken. 't Baat u niets. Geschied nog, dat ge die gedachten komt te weten! Meesten tijds houden de kinderen ze heel netjes voor de groote menschen verborgen! Wanneer ge dat verhaal vertelt, moet ge dat vloeken van Eliza weglaten en 't zoo voorstellen, dat op eenmaal twee beren die beide stoute jongens uit elkaar joegen, ja er misschien wel 'n paar van grepen! Toen de jongens thuishkwamen, ontdaan van schrik en 't geval aan hun ouders vertelden, waarschuwden deze hen om toch voortaan nooit oudere menschen uit te schelden, of voor den gek te houden. Gelukkig hoorden ze later, dat geen enkel kind was opgezet. Daar had zeker de goede Eliza God wel om geboden!

„Dan Simson's geschiedenis. Daarin is nog al 't een of ander, wat we aan kinderen niet kunnen vertellen. Maar zeker mogen we niet vertellen 't'n gebod om wraak voor 't gemis van 'n heide oog, dat door God zou zijn verhoord. Wat 'n idee moeten kinderen zoo wel van God krijgen! Op zich zelf zullen kinderen dat gebod van Simson zoo vreemd niet vinden. En evenmin de verhooring. Die kleine deugnieten houden wel van wraak en in hun spelletjes komen soms vreeselijke wraaktooneelen voor. Een kind bergt naast veel teerheid ook 'n goede dosis hardvochtigheid in zich. Wat kunnen ze soms wroed zijn! Door dien karaktertrek voelen ze zich wonderwel thuis in vele geschiedenissen van 't Oude Testament: hoe meer er gevochten en vermoord wordt, des te mooier!“

„Dus, lieve Mevrouw, geef uzelve, wanneer ge uw kind uit den Bijbel vertelt. Haal den Bijbel naderbij en maak al de vromen van Oude en Nieuwe Testament familieleden van u. Dat wil Paulus immers ook, wanneer hij de geloofigen noemt „kinderen van Abraham?“

„Zoo wordt de moeilijkheid opgelost, die u daar straks opwierpt, dat er verhalen waren, die u niet geloofde!“

„Wat geloof u niet?“

Nemen we h.v. nog even 't verhaal van de weduwe van Zarfat. Iemand kan zeggen niet te gelooven, dat 'n flesch al maar even vol blijft, hoeveel je er ook uitschenkt. Maar luidt dan 't verhaal: „er was eens 'n flesch, en die bleef al maar vol“, of „er was eens een weduwe, die den profet Elia bij zich in huis nam en daarom door God werd gezegend?“

„Dus, lieve Mevrouw, geef uzelve, wanneer ge uw kind uit den Bijbel vertelt. Haal den Bijbel naderbij en maak al de vromen van Oude en Nieuwe Testament familieleden van u. Dat wil Paulus immers ook, wanneer hij de geloofigen noemt „kinderen van Abraham?“

„Zoo wordt de moeilijkheid opgelost, die u daar straks opwierpt, dat er verhalen waren, die u niet geloofde!“

„Wat geloof u niet?“

Nemen we h.v. nog even 't verhaal van de weduwe van Zarfat. Iemand kan zeggen niet te gelooven, dat 'n flesch al maar even vol blijft, hoeveel je er ook uitschenkt. Maar luidt dan 't verhaal: „er was eens 'n flesch, en die bleef al maar vol“, of „er was eens een weduwe, die den profet Elia bij zich in huis nam en daarom door God werd gezegend?“

„Geloof kan zeg en bedr kinderter ons toe en de ' Ik st soms ell op de den voo blinde ' geven v kinderter hoe lie spreken de bijb zijde v zien te opgewe elen bre uit den dat Ge moeder overliet trouwen gelooves Dan zu

Wat zeg Brengt z niet in ops is ze ni Dr E. h warmt se Hij weet opzicht te Nog een mij eens i Maar een laten Ik zou l de Schrift niet opkon Ik hoop van tegens ik onderse En van

== Schadel

Het ston maar toch want is.

Verdere

Het is i

persoon i

Het ga

Voorlich

komt van

Daarom

om het se

het licht

De kwes

niet van

Maar w

teerd.

Een leze

geoorloofd

Daarop

Voor

teekent

nieuwe

loekom

verban

een ta

versta

dus ge

Reeds

Volap

wereld

welens

meen

uit en

de „stuc

kelijks

Na I

menhof

dontem

scheen

schillen

naars

weluid

De b

of het

in de

fen. In

der tar

rust to

de his

het eer

te door

schen

daarme

en cult

strijd i

maar

den ve

Raad

plan, t

telijke

het Pi

het tar

in de

volgeli

poging

in de

op mis

Men n

kan aangeno-

gewezen, dan
grond. Want
ook uit het
n nog voort
en.
rft niet mis-
den levenden
tegenstelling).
de Schrift

lijke beelden
een licht op
raut heb ik

di uitgelegd,
est Zijn licht
ele omgeving
lichtend voor
t is vóór de
egel.

Schrift niet

n Hem geeft.

kt, wel ver-

l zijn, zullen
nd zijn.
ren een bro-
kinderen de

halen, opdat

nan Gerefor-

g, opdat hij

et het voor

t, dat in de

elijk getrans-

an:

liza lezen, dat

ikop scholden,

amen, die de

nen we zoo'n

nders zooden

en van zoo'n

ger is - van

en vloek ver-

en akelig ver-

over de „ge-

ezwaren niet

akken dikwijls

togenover ghe-

den. 't Mocht

daarna onder

ijn! Mijn zusje

an God vond.

mens, met

meer ge oud-

0 jaar geleden

deren. Bestraft

't heel onden-

niets. Gestoh-

eten! Meesten-

etjes voor de

ge dat verhaal

liza weglaten

d twee beren

joegen, ja er

en de jongens

't geval aan

deze hon om

t uit te schel-

ukig hoorden

gegeten. Dan

„Geloof u niet, dat God arme weduwen nog kan zegenen, die anderen barmhartigheid bewijzen en bedroefde moeders nog kan troosten, die haar kinderen door den dood verliezen? Want dat zeggen ons toch de verhalen van de weduwe van Zafat en de weduwe van Naën?”

Ik stem toe, de bijbelsche geschiedenis wordt soms ellendig verteld. Dan wordt alle nadruk gelegd op de „wonderen” die als zoovele mirakels worden voorgesteld: een jongeling wordt opgewekt, een blinde wordt ziende, raven brengen brood, rotsen geven water, 't regent brood uit den hemel, kleine kinderen vinden dat heel mooi, hoe wonderlijker, hoe liever! We komen daar straks nog over te spreken. Maar als de kinderen grooter worden, en de bijbelsche geschiedenis is hun alleen van die zijde voorgesteld, dan komt de twijfel. Want ze zien tegenwoordig nooit meer, dat dooden worden opgewekt en blinden ziende worden, dat de raven eten brengen, rutsen water geven en 't brood regent uit den hemel. Maar vertel uw kleintjes eens, dat God een arme weduwe hielp, 'n bedroefde moeder trooste, 'n armen blinde niet aan zijn lot overliet en in moeilijke tijden voor zijn ouden, trouwen dienstknecht zorgde. Als de kinderen dat gelooven, laat ze dan maar gerust ouder worden. Jan zullen ze heusch niet tot ongelooft vervallen!

Wat zegt ge van zulk een taal?
Brengt ze al wat den Gereformeerde heilig is, niet in opstand?

Is ze niet door en door afschuwelijk?
Dr E. houde mij ten goede, dat ik met zekere warmte schreef.

Hij weet heel goed, dat het ons in geen enkel opzicht te doen is om hem te treffen.

Nog eens: ik geloof, dat hij het nu wel met mij eens zal zijn.

Maar een kwestie als deze mag ons niet koud laten.

Ik zou haast zeggen: wee ons, indien we voor de Schriften, die van onzen Christus getuigen, niet opkomen.

Ik hoop in waardeering van de personen ook van tegenstanders zoo ruim mogelijk te zijn. Doch ik onderscheid persoon en beginsel.

En van het Woord zal Prof. Cramer afbliven!

— Schadelijke voorlichting.

Het stond in een blad, niet van onze richting, maar toch van een richting, welke ons nauw verwant is.

Verdere aanduiding laat ik achterwege.

Het is immers absoluut mijn bedoeling niet een persoon in zijn reputatie aan te tasten.

Het gaat alleen om de zaak.

Voorlichting, gelijk in dat blad, wordt verstrekt, komt van christelijke zijde weleens meer voor.

Daarom kan dit bij uitstek als middel dienen om het schadelijke van zulk een voorlichting in het licht te stellen.

De kwestie, waarover het handelt, is op zichzelf niet van groot gewicht.

Maar wel de wijze, waarop zij wordt getracht.

Een lezer zond de vraag in: is het een christen geoorloofd Esperanto te leeren of is het zondig? Daarop nu antwoordt het blad:

Voor hen, die niet weten, wat „Esperanto” beteekent, zij opgemerkt, dat onder dezen naam een nieuwe taalvorm wordt aangediend, bestemd als toekomstige wereldtaal. Het is een poging om in verband met het toenemend internationaal verkeer een taal te scheppen, welke in alle werelddelen verstaan en gesproken wordt. Het Esperanto past dus geheel in den stijl van onzen modernen tijd. Reeds eerder werd een proef genomen met z.g. „Volapük”, dat spoedig en volkomen mislukte. Deze wereldtaal, heette het, klomk, hoewel op streng wetenschappelijken grondslag opgebouwd, ongemakkelijk hard. De woorden zagen er zoo vreemd uit en waren zoo moeilijk te onthouden, zoodat de studie in de nieuwe wereldtaal weinig aantrekkelijks had.

Na het fiasco van het „Volapük” trad Dr Zamenhof op, die een poging deed onder het pseudoniem „Doktoro Esperanto”. Deze Russische dokter scheen meer succes te zullen boeken. In verschillende landen althans vindt men ijerige beoefenaars van de nieuwe wereldtaal, die in haar welluidendheid op het Italiaansch gelijk.

De bedoeling van den vrager is nu om te weten of het Esperanto een poging is om het Godsgericht in de Babylonische spraakverwarring op te heffen. Indirect bedoelt het natuurlijk een uitwisseling der taalgrenzen. Maar men make zich niet ongerust ten dezen opzichte. Het ingrijpen Gods in de historie van Babel is te radicaal, dan dat het een mensch gelukken zou, de spraakverwarring te doen ophouden. Sedert het uiteengaan der menschen spreekt een ieder ook zijn eigen taal. En daarom hangt ten nauwste samen zijn geschiedenis en cultuur. Elk volk heeft zijn taal lief en hoeveel strijd is er op taalgebied al niet gestreden. Denk maar eens aan den taalstrijd in België. De straf den volkeren te Babel opgelegd, moest naar Gods Raad dienen tot verwezenlijking van Zijn wereldplan, tot ontwikkeling en ontplooiing van de geestelijke en zedelijke krachten der menscheid. Op het Pinksterfeest te Jeruzalem heft de H. Geest het taalonderscheid niet op, maar geeft te spreken in de verschillende talen der volkeren. Laat de volgelingen van „Doktoro Esperanto” daarom hun pogingen maar staken, om een wereldtaal te maken. En de H. Schrift en de wereldgeschiedenis wijzen op mislukking van dergelijke menscheijks geknutsel. Men moet het met het Esperanto niet al te ernstig opnemen; wereldtaal is het niet en zal het nimmer worden. God heeft daartoe afdoende maatregelen genomen. Eerst in de nieuwe Schepping zullen alle volkeren en natien weer één taal spreken; en die taal zal zijn een heerlijke schepping Gods.

stigma opnemen; wereldtaal is het niet en zal het nimmer worden. God heeft daartoe afdoende maatregelen genomen. Eerst in de nieuwe Schepping zullen alle volkeren en natien weer één taal spreken; en die taal zal zijn een heerlijke schepping Gods.

Dat het nu zondig is Esperanto te leeren, kan moeilijk bewezen worden. De studie der klassieke en moderne talen is toch ook geoorloofd? Ja maar, Esperanto wil toch wereldtaal zijn? Maar daarom is het dat nog niet. Om nu voor liefhebberij deze wereldtaal (?) te bestudeeren, daarvoor is de tijd te kostbaar. Maar het kan zijn, dat men tot het verkrijgen van een positie „Esperanto” moet kennen, en dat kan noodzaken van deze hooggeroemde(?) wereldtaal nader kennis te nemen.

Op het laatst wordt de Vragenbus-redakteur wat inkonsekvent.

Wanneer achter het Esperanto inderdaad de toelag steekt, om de spraakverwarring, bij Babel begonnen, teniet te doen, wanneer dus het Esperanto een anti-goddelijk mitvindsel is, mag men niemand aanraden om het te leeren, al is het ook ter wille van een positie.

Dan zou men om een schotel linzenmoes zijn eerstgeboorterecht verkoopen.

Dan moest men om met den catechismus te spreken eer zijn vertrouwen van alle schepselen af te trekken en die varen laten, dan het minste tegen Gods wil te doen.

Evenwel is de redakteur niet op de hoogte van het Esperanto.

Ik erken, dat een Vragenbus-redakteur dikwijls in een moeilijk parket verkeert.

Men onderstelt, dat hij van alles verstand heeft.

Men beschouwt hem als een wandelende encyclopaedie.

Daarom doet hij goed zich een deugdelijke, up to date encyclopaedie aan te schaffen.

Had deze redakteur er zulk een werk op geraadpleegd, hij zou zijn antwoord in de pen hebben gehouden.

Inderdaad toch wil het Esperanto geen wereldtaal zijn.

Dat hebben de voorstanders herhaalde malen duidelijk te kennen gegeven.

Op de internationale handelsconferentie, gehouden te Venetië, in April dezes jaars, werd op voorstel van de Kamer van Koophandel te Parijs een resolutie aangenomen, die ingeleid wordt door de considerans:

„Overwegende, dat de wereldhandel zeer vergemakkelijkt zou worden door het gebruik van de internationale hulptaal;

overwegende, dat deze hulptaal de nationale talen, die met de geschiedenis en de onsterfelijke werken van ieder land nauw verbonden zijn, niet moet schaden;” enz. enz.

En een Nederlandsch propagandaboekje voor het Esperanto begint:

„Esperanto is de wereldhulptaal.

In alle beschavde landen der wereld wordt het beoefend en toegepast als internationale spreek en correspondentietaal.

Esperanto bedoelt niet: de nationale talen te vervangen, maar is alleen: de tweede taal, die ieder naast zijn landstaal leert, ten behoeve van z'n betrekkingen met andere volkeren.”

Hier worden allerlei voorstellingen, die omtrent het Esperanto bij het volk voortleven, officieel en met beslistheid weersproken.

Het Esperanto wil geen wereldtaal zijn.

Het wil alleen wereldhulptaal wezen.

Het bedoelt dus geenszins de gevolgen van Babel's torenbouw op te heffen.

Het erkent de schoonheid van de nationale talen.

Maar het wil ook rekening houden met de onmogelijkheid van handelscorrespondenten en kongressisten, om alle volkeren, waarmee men in kontakt treedt, in hun eigen taal te bereiken.

Wanneer men nu allerwege een kunsttaal aanleerde, zou men zoo het gemakkelijkst met elkander kunnen correspondeeren en confereeren.

En zonder nu uit te maken of er misschien niet een hulptaal kan worden uitgedacht, die nog eenvoudiger is, is het een feit, dat in den handel meer en meer van het Esperanto wordt gebruik gemaakt, schoon het nog ver van algemeen is.

Ook moet toegestemd, dat zijn spraakkunst en woordvorming buitengewoon gemakkelijk is en zoo niet binnen enkele dagen, toch binnen enkele weken kan worden aangeleerd.

Natuurlijk schuilt er in het propageeren van het Esperanto een groote dosis idealisme.

Of het ooit wereldhulptaal zal worden is zeer de vraag.

De menscheid is zeer traag om zulke ideeën tot realiteit te maken.

Toch zou het ook van kerkelijk belang kunnen zijn. 't Is dat we in Hongarije mannen hebben, die het Hollandsch meester zijn. Maar een Hollander leert stellig duizendmaal gauwer Esperanto dan Hongaarsch. Werden de connecties met Hongarije uitgebreid, schoot ook in Polen weer eens een kiem van Calvinisme op, om nu van Rusland en andere rijken te zwijgen, dan zou het overweging kunnen verdienen om van beide zijden van zulk een hulptaal zich te bedienen.

Het zou natuurlijk behelpen blijven.

Aanleeren van vreemde talen zou men niet

mogen nalaten. Daardoor leert men ander volk beter kennen. Maar het is niet ieder gegeven om evenals een mijner oud-leeraars zich de weelde van in twee en twintig talen zich te kunnen uitdrukken te veroorloven.

Laat mij nog even wijzen op het Maleisch. Het Maleisch is een kunsttaal, die heel onzen Indischen Archipel door als hulptaal dienst doet.

Wie denkt er aan om het onzen Zendingdienaren als zonde aan te rekenen, dat zij Maleisch leeren? Hiermede propageer ik het Esperanto niet.

Als een jongen er zin in en tijd voor heeft, laat hem daarin begaan.

Meent iemand, dat er geen toekomst in zit, hij spanne er zich niet voor in.

Ieder blijve vrij.

Mits men maar geen anti-godsdienstige motieven zoekt, waar zij geheel afwezig zijn, gelijk voormelde Vragenbus-redakteur.

Want dat kan op onze jongeren zoo schadelijk werken.

Wanneer een oudere de vergissing opvalt, die in zoo'n antwoord is binnengeslopen, blijft hij er in den regel kalm onder en denkt: een dominee kan ook niet van alles weten.

Maar de jongeren staan er anders voor.

Die noemen zoo iets niet een vergissing, maar een blunder of een flater.

Zij verdenken er den dominee van alle nieuwe ideeën met behulp van den bijbel te smoren. Zij hoeten hem konservatief en zeggen hem dikwijls hun krediet op.

En zij zijn op een dwaalweg, eer men het weet.

Die jongeren zijn daarvoor verantwoordelijk.

Maar gaf dominee geenerlei aanleiding?

— Confessioneele winst.

Bij de vorkiezingen in de Nederlandsche Herv. Kerk gehouden, zijn in de grootste steden de Ethischen en de Modernen (die zich in voorstanders voor Evenredige Vertegenwoordiging hadden opgelost), over heel de linie geslagen en kwamen de Confessioneele versterkt uit den verkiezingsstrijd terug.

Wij verblijden ons met hen.

Hoe meer de Gereformeerde belijdenis van de Hervormde kansels weerklinkt, des te aangenaamer is het ons.

Alleen scheppen wij ons niet de illusie, dat het in dien weg tot waar kerkherstel kan komen.

Stel, dat overal uit de kerkelijke colleges de modernen en ethischen waren uitgestemd (wat op verre na nog niet het geval is), dan zouden de modernen en ethischen toch nog in de kerk blijven en in particuliere bijeenkomsten heil zoeken.

Hoe kan men ooit onder de vigeerende reglementen van hen afkomen?

— Geen voortgezette Synode.

Men heeft in „De Standaard” en andere bladen kunnen lezen de mededeeling, welke de Deputaten van de Generale Synode van Utrecht in de zaak van Ds Gondappel tot de kerken richtten.

Uiteraard is deze mededeeling niet bestemd om nieuwsgierigen te bevredigen.

Zij bevat dan ook feitelijk niet anders, dan dat de Deputaten met angstvallige nauwgezetheid zijn te werk gegaan, dat de verzoening is tot stand gebracht en dat derhalve voortzetting van de Generale Synode van Utrecht onnodig is geworden.

Uit heel het land zal zeker dankbaarheid rijzen over dit resultaat.

Niet alleen, omdat zulk een voortgezette Synode de kerken op hooge kosten zou jagen, maar veel meer, omdat daardoor de kerken in ernstige ongeligheid zouden zijn gebracht.

Indien toch zulke vroede Deputaten, als hiervoor waren benoemd en inzonderheid een man als Prof. H. H. Kuyper, met zulk een diep inzicht in het kerkelijke recht en de kerkelijke toestanden, deze zaak niet konden ontwarren en tot een bevredigend einde brengen, wat zou dan een Synode hieraan moeten doen?

Doch Gode zij lof, dit gevaar is afgewend.

Aan de Deputaten komt de bijzondere dank der kerken toe.

Voorts heeft men in de bladen kunnen vernemen, dat Ds Gondappel, die het beroep naar de kerk van Emlichheim aannam, van de classis Utrecht eervol ontslag ontving.

— Wansmakelijke titel.

Een Duitsch correspondent meldde in een onzer groote bladen, dat men in Berlijn het liefst stukken ziet opvoeren, waarbij men rillen, beven en gruwen kan.

Dat vindt men heerlijk.

Instinkten, die overwonnen schenen door de kultuur, komen boven.

De tijdgeest wil zich vermaken met het vreeselijke, het angstige, het sidderende.

Daaraan dachten we ook toen we een lezing zagen aangekondigd onder den wansmakelijken titel: „een nacht in het logement der duivelen”.

Het is alleszins geoorloofd, dat een lezer een titel kiest, die trekt.

Maar zulk een titel mag geen toegeven aan den tijdgeest beloven, mag niet spelen op het klavier der lagere volksinstinkten.

